

ΑΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

**ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΙΚΗ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΗΣΤΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ : ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΕΛΟΥΛΗ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2018

Περίληψη

Σκοπός της εργασίας είναι η ενημέρωση του αναγνώστη σχετικά με την πολιτική και τους κανόνες ανταγωνισμού της ΕΕ. Μέσα, που θα βοηθήσουν στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς αποτρέποντας με την εφαρμογή τους την κατάτμηση αυτής από παραβιάσεις της αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας και άλλες αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά για το πώς λειτουργεί η ΕΕ και τι επιδιώκει μέσα από την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας αναλύεται το νομικό πλαίσιο της ΠΑ, οι στόχοι και το πόσο συμβάλει στην προώθηση της ανάπτυξης σε τομείς όπως η ενεργειακή πολιτική ,η βιομηχανική πολιτική ,η ψηφιακή εσωτερική αγορά και γενικά στην βιώσιμη ανάπτυξη.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στις προοπτικές και τις καινοτομίες που πρέπει να προωθήσει η Ε.Ε. για να μπορέσει να προσαρμοστεί στις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα και να επαναπροσδιορίσει το ρόλο της στην παγκόσμια αγορά που συνεχώς μεταβάλλεται.

Πίνακας περιεχομένων

Κεφάλαιο 1	1
1-1. Πρόλογος	1
1-2. Ευρωπαϊκή Ένωση	2
1-2-1. Ευρωπαϊκές Συνθήκες.....	3
1-3. Κοινή Πολιτική.....	8
1-4. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία.....	10
1-5. Σταθερότητα, ενιαίο νόμισμα, κινητικότητα και ανάπτυξη	10
1-6. Ανθρώπινα δικαιώματα ειρήνη και ισότητα.....	11
Κεφάλαιο 2	12
2-1. Πολιτική του Ανταγωνισμού (ΠΑ)	12
2-1-1. Περιοριστικές Πρακτικές.....	13
2-2. Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ανταγωνισμού	21
2-2-1. Ευρωπαϊκοί κανόνες προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού για επιχειρήσεις	21
2-2-2. Ελληνικός νόμος για την Προστασία του Ελεύθερου Ανταγωνισμού	21
2-2-3. Συνύπαρξη ελληνικών και ευρωπαϊκών κανόνων προστασίας του ανταγωνισμού.....	22
2-2-4. Αρχές Εφαρμογής	22
2-2-5. Η ανάγκη της Κοινής Πολιτικής Ανταγωνισμού.....	22
2-2-6. Στόχοι της ΠΑ.....	23
2-2-7. Επίδραση της ΠΑ.....	24
2-2-8. Συμπεράσματα.	25
Κεφάλαιο 3	26
3-1-1. Απολογισμός –Προοπτικές	26
Βιβλιογραφία	32

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγή

1-1. Πρόλογος

Είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς την Ευρώπη χωρίς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εάν δεν είχε ξεκινήσει η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση η οικονομική ανάπτυξη της Ευρώπης θα είχε προχωρήσει με πολύ πιο αργούς ρυθμούς. Δεν θα υπήρχε ενιαία πολιτική ανταγωνισμού, ενιαία αγορά ή ενιαίο νόμισμα. Οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των χωρών της Ευρώπης θα ήταν μικρότερες και θα υπήρχε μεγαλύτερη μακροοικονομική αστάθεια. Το μεγάλο επίτευγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η εδραίωση του "κράτους πρόνοιας" και του "κράτους των υπηρεσιών" που έχει σαν σκοπό να υπηρετεί τους πολίτες, όχι να τους εξουσιάζει.¹

Η Ευρωπαϊκή Ένωση σήμερα βρίσκεται εγκλωβισμένη σε μια πολυεπίπεδη κρίση: μεταναστευτική - προσφυγική, οικονομική, ασφαλείας και γεωπολιτικής αδυναμίας, η οποία έχει αναδείξει το έλλειμμα συνοχής της ευρωπαϊκής ένωσης και κυρίως την απόκλιση των κρατών-μελών από το ευρωπαϊκό σχέδιο, το οποίο καλύπτει μια περίοδο 60 και πλέον χρόνων από το 1957 μέχρι σήμερα και κρίνεται ανεπαρκές για τις ανάγκες του σήμερα.²

Σκοπός της ευρωπαϊκής ένωσης είναι να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των κρατών-μελών της, που είναι οι 28 χώρες που ανήκουν στην Ένωση και οι πολίτες τους.

Τα κράτη-μέλη εθελουσία παραχωρούν μέρος της κυριαρχία τους έτσι ώστε σε κάποιους τομείς κοινού ενδιαφέροντος να εφαρμόζονται μέτρα δημοκρατικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο, πράγμα που σημαίνει ότι ορισμένες από τις εξουσίες λήψης αποφάσεων που διαθέτουν τα κράτη μέλη μεταβιβάζονται στα κοινά θεσμικά όργανα τα οποία έχουν συστηθεί από τα ίδια τα κράτη – μέλη.

¹ Ο Andrew Moravcsik μιλάει για μια «αόρατη» ήπια δύναμη. «Europe is still a Superpower», στο Foreign Policy. foreignpolicy.com/2017/04/13/europe-is-still-a-superpower/.

² Σωτήρης Νταλής: « Η Δύσκολη Ευρώπη» Σε αναζήτηση της νέας Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης,σελ.14. Εκδόσεις Παπαζήση Μάιος 2017.

Η παγκοσμιοποίηση και ο αυτοματισμός όσο μπορούμε να γνωρίζουμε δημιούργησε κρίσεις ανεργίας συμπιέζοντας το εργασιακό κόστος μειώνοντας δραστικά την κατανάλωση και τη δυνατότητα φορολογικής συνεισφοράς.

Οι εθνικές κυβερνήσεις εμφανίζονται αδύναμες ,να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της νέας ψηφιακής εποχής, ενός ολοένα και περισσότερο ανεξέλεγκτου εικονικού κόσμου που εξελίσσεται ραγδαία φέρνοντας την ανατροπή στην οικονομία την εκπαίδευση την υγεία τις μετακινήσεις και κάθε άλλο τομέα κρίσιμο για την ανάπτυξη.

Η Ευρωπαϊκή Περιπέτεια του Σχεδίου της Ενωμένης Ευρώπης που ξεκίνησε πριν από 60 χρόνια από την υπογραφή της συνθήκης της Ρώμης για να τονώσει την ανοικοδόμηση της Ευρώπης και να δημιουργήσει ένα χώρο ειρήνης και αμοιβαίου σεβασμού.³

Η Ευρωπαϊκή Ενοποιητική διαδικασία σημαίνει και ένα πρότυπο ανάπτυξης μοναδικό στον κόσμο, που συνδυάζει κάποιες πολιτικές αλληλεγγύης με αντικειμενικό σκοπό μια ανάπτυξη (Βιώσιμη) που πρέπει να συμμεριζόμαστε όλοι.⁴

Οι προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών-μελών της είναι η δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της απελευθέρωσης της αγοράς εργασίας ο εκσυγχρονισμός του κράτους πρόνοιας που είναι ζήτημα κυρίως κρατικό και η επένδυση στις νέες τεχνολογίες και στην παραγωγή νέων ιδεών. Η ενοποίηση θα έχει επιτυχία μόνο αν έχει κοινωνική βάση.⁵

1-2. Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση⁶ αποτελεί μια μοναδική οικονομική και πολιτική ένωση 28 ευρωπαϊκών χωρών που όλες μαζί καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος της Ευρωπαϊκής Ηπείρου.

Η ΕΕ δημιουργήθηκε μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Το εμβρυϊκό ευρωπαϊκό σχέδιο έγινε μια επιτακτική αναγκαιότητα καθώς οι Ευρωπαίοι ήταν έτοιμοι να αλληλοσπαραχθούν και να καταστρέψουν ολόκληρο τον κόσμο –«σκοτεινή ήπειρος»⁷

³ " Να δώσουμε νέα ώθηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση", στην Επιθεώρηση Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική τεύχος 33, 2015

⁴ Σωτήρης Νταλής: « Η Δύσκολη Ευρώπη» Σε αναζήτηση της νέας Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης,σελ.17. Εκδόσεις Παπαζήση Μάιος 2017.

⁵ Oscar Negt, "Η Ευρώπη του σήμερα και η πραγματικότητα του αύριο. Για την υπεράσπιση της ουτοπίας στο συλλογικό έργο Δημοκρατία ή Καπιταλισμός. Η Ευρώπη σε κρίση, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2014, σελίδα 211.

⁶ <https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/el>

ήταν λιγότερο η Αφρική και περισσότερο η Ευρώπη. Χρειάζονταν μεγάλες αποφάσεις που δεν μπορούσαν να παρθούν από τις μάζες παρά μόνο από διορατικούς ηγέτες και φιλόδοξες ελίτ. Αυτό δεν σήμαινε ότι η ενωμένη Ευρώπη θα ήταν αποτέλεσμα τεχνητών συνθηκών και συμφωνιών εξαναγκασμού όπως είχε υποστηρίξει και η Μάργκαρετ Θάτσερ ή, ακόμα χειρότερα, υποταγής. Το ευρωπαϊκό στοίχημα θα κερδιζόταν μόνο αν οι λαοί κατανοούσαν την κοινή καταγωγή τους, τη συμμετοχή και τη συνεισφορά τους στον ίδιο πολιτισμό, καθώς και το πολιτικό, οικονομικό και πολιτισμικό κέρδος που θα προέκυπτε από την ενοποίηση τους.⁸

Πρώτος της **στόχος** ήταν η **ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας**, με το σκεπτικό ότι οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ χωρών δημιουργούν οικονομική αλληλεξάρτηση, γεγονός που ελαχιστοποιεί το ενδεχόμενο συγκρούσεων.

Το **1951** στο προοίμιο της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα , οι εκπρόσωποι του Βελγίου της Γαλλίας, της Γερμανίας , της Ιταλίας, του Λουξεμβούργου και της Ολλανδίας των έξι ιδρυτικών κρατών της (**EΚΑΧ**) δήλωναν :

"...Αποφασισμένοι να υποκαταστήσουν τους προαιώνιους ανταγωνισμούς με τη συγχώνευση των ουσιαστικών συμφερόντων τους ,να δημιουργήσουν με την εγκαθίδρυση μιας οικονομικής κοινότητας τα πρώτα όργανα μιας περισσότερο πλατιάς και ανεξάρτητης κοινότητας μεταξύ λαών που επί μακρόν ήσαν αντίπαλοι σε αιματηρές συγκρούσεις και να θέσουν τις βάσεις θεσμών ικανών να κατευθύνουν ένα πεπρωμένο που είσαι το εξής θα είναι κοινό.»

1-2-1. Ευρωπαϊκές Συνθήκες

«...**Στις 25 Μαρτίου 1957** οι έξι ιδρυτικές χώρες ήταν σε θέση να υπογράψουν τις συνθήκες που ίδρυσαν την **Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα** και την **Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας**. Η συνθήκη της Ρώμης είναι η συνθήκη **ΕΟΚ**.

Η βασική αποστολή της ήταν: **η δημιουργία μιας κοινής αγοράς μεταξύ των κρατών-μελών**. Αυτή περιλάμβανε:

- την πραγματοποίηση μιας **τελωνειακής ένωσης** (εξάλειψη των δασμών των ποσοστώσεων εισαγωγής και των άλλων εμποδίων στις ανταλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, κοινό τελωνειακό δασμολόγιο έναντι των τρίτων χωρών)
- την πραγματοποίηση μέσω κοινών πολιτικών **τεσσάρων ουσιαστικών ελευθεριών:**

⁷ Βλ. Mark Mazower : Σκοτεινή ήπειρος: Ο ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας, μετάφραση Κώστας Κουρεμένος, Αλεξάνδρεια 2001.

⁸ Στέφαν Τσβαίχ ,μετάφραση: Σώτη Τριανταφύλλου : «Εκκλιση προς τους Ευρωπαίους»,σελ.9.

- της ελεύθερης κυκλοφορίας των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων
- της ελεύθερης κυκλοφορίας των μισθωτών εργαζομένων
- της ελεύθερης εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών από ανεξάρτητους επαγγελματίες και επιχειρήσεις και της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Παρόλο που στο προοίμιο της συνθήκης της Ρώμης τα κράτη-μέλη διακήρυσσαν την απόφασή τους να θέσουν τα θεμέλια μιας συνεχώς πιο στενής ένωσης μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών η συνθήκη η ίδια ήταν ο καταστατικός χάρτης απλά και μόνο μιας κοινής αγοράς όχι μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης και ασφαλώς όχι μιας πολιτικής ένωσης. Έστω και αν είχαν τέτοια οράματα οι πολιτικοί ηγέτες της εποχής δεν τα κατέγραψαν μέσα στη συνθήκη περί ΕΟΚ. Πάντως με το άρθρο 235 (αρ. 308 ΣΕΚ) η συνθήκη ΕΟΚ έδινε τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να αναπτύξουν δραστηριότητες που αυτή δεν είχε προβλέψει παίρνοντας ομόφωνα τις αποφάσεις που χρειάζονταν για την πραγματοποίηση ενός των στόχων της. Αυτό επέτρεψε στα κράτη μέλη να αναπτύξουν πολυάριθμες κοινές ή άλλως λεγόμενες κοινοτικές πολιτικές χωρίς αναθεώρηση της συνθήκης.

Η συνθήκη ΕΟΚ είχε ελαττώματα το σημαντικότερο των οποίων ήταν ότι ενώ είχε θέσει ένα χρονοδιάγραμμα για την εξάλειψη των τελωνειακών εμποδίων εμπορίου, δεν είχε κάνει το ίδιο για την εξάλειψη των εμποδίων με ανάλογο αποτέλεσμα.

Καθώς ήταν συνηθισμένα σε προστατευτικές πρακτικές οι διοικήσεις των κρατών μελών ακόμη και μετά την πραγματοποίηση της τελωνειακής ένωσης τον Ιούλιο 1968 προσπαθούσαν να προστατεύσουν τις μη ανταγωνιστικές εθνικές βιομηχανίες και εταιρείες από το διασυνοριακό εμπόριο και τον εξ αυτού ανταγωνισμό εμποδίζοντας έτσι τη λειτουργία μιας αποτελεσματικής κοινής αγοράς.

Το 1985 όμως ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής επιτροπής Ζακ Ντελόρ δήλωνε emphaticά ότι για να επιτευχθεί ο κύριος στόχος της συνθήκης ΕΟΚ δηλαδή δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς όλα τα εσωτερικά σύνορα της κοινότητας θα έπρεπε να καταργηθούν ως το τέλος του 1992. Η ιδέα τού Ντελόρ υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και οδήγησε στην υπογραφή **τον Ιούνιο του 1987** μιας σημαντικής τροποποίησης της συνθήκης ΕΟΚ, που ονομάστηκε **Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη** αυτή όχι μόνο πέτυχε να καταργήσει τα τεχνικά εμπόδια των συναλλαγών και να δημιουργήσει έτσι την ενιαία αγορά αλλά έδωσε πνοή σε πολλές κοινές πολιτικές όπως των μεταφορών της φορολογίας και της προστασίας περιβάλλοντος.

Στις 7 Φεβρουαρίου 1992 υπογράφηκε η **συνθήκη του Μάαστριχτ** όπου όρισε αρκετούς νέους στόχους και επομένως ίδρυσε η ενίσχυσε τις σχετικές με αυτούς κοινές πολιτικές η συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελείτο στην πραγματικότητα από δύο διαφορές αλλά αλληλένδετες συνθήκες τη **Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση** και τη **Συνθήκη την Ιδρύουσα την Ευρωπαϊκή Κοινότητα**. Οι δύο αυτές συνθήκες διαχώρισαν το ευρωπαϊκό οικοδόμημα σε τρεις πυλώνες όπου σύμφωνα με τις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων έχουμε:

- το κύριο κτίσμα της ευρωπαϊκής κοινότητας όπου η συγκατοίκηση των ενοίκων ρυθμίζεται από την **ΣΕΚ** (κοινοτική μέθοδος λήψης των αποφάσεων κατά πλειοψηφία).
- το κτίσμα της συνεργασίας στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων
- το κτίσμα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής της ασφάλειας (**ΚΕΠΠΑ**)

Η μέθοδος οικοδόμησης των δύο νέων πυλώνων ή πτερύγων βασίστηκε **στη διακυβερνητική συνεργασία** εφόσον η **ΣΕΕ** απαιτούσε ομοφωνία για τη λήψη των αποφάσεων και επομένως οποιοδήποτε κράτος-μέλος μπορούσε να προβάλει βέτο για να εμποδίσει μια κοινή ενέργεια ή να αποδεσμευθεί χωρίς συνέπειες από μια κοινή θέση ή απόφαση.

Η συνθήκη του Μάαστριχτ όρισε αρκετούς νέους στόχους και επομένως ίδρυσε η ενίσχυσε τις σχετικές με αυτούς κοινές πολιτικές στην πτέρυγα της κοινότητας ενίσχυσε τις πολιτικές συσχετιζόμενες με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών των προσώπων και των κεφαλαίων και θεμελίωσε νέες πολιτικές όπως ιδίως την οικονομική και νομισματική για την παιδεία και την νεότητα τον πολιτισμό την προστασία των καταναλωτών και την κοινωνική προστασία. από την πλευρά της η συνθήκη Ε.Ε. δήλωνε ότι τα κράτη-μέλη σκόπευαν να αναπτύξουν στενή συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων και να επιβεβαιώσουν την ταυτότητα της ένωσης στη διεθνή σκηνή ιδίως με την εφαρμογή μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας συμπεριλαμβανομένης της εν καιρώ διαμόρφωσης μιας κοινής αμυντικής πολιτικής η ένωση θα επεδίωκε όμως αυτούς τους στόχους μέσω μιας αναποτελεσματικής διακυβερνητικής συνεργασίας.

Στις 17 Ιουνίου 1997 υπογράφηκε η **συνθήκη στο Άμστερνταμ**, δεν επέφερε σημαντικές αλλαγές στη διαδικασία ολοκλήρωσης αλλά σημείωσε ορισμένες προόδους σε αρκετές πολιτικές η πιο σημαντική εξέλιξη ήταν η μεταφορά στην πτέρυγα της ευρωπαϊκής κοινότητας η οποία διέπεται από την κοινοτική μέθοδο λήψης των αποφάσεων των πολιτικών που σχετίζονται με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων ιδίως των θεμάτων των σχετικών με τις θεωρήσεις, το άσυλο και τη μετανάστευση. Ένας άλλος σημαντικός στόχος της συνθήκης του Άμστερνταμ ήταν να θέσει **την απασχόληση και την κοινωνική προστασία** στην καρδιά της ένωσης

Στις 26 Φεβρουαρίου 2001 υπογράφηκε η **συνθήκη στη Νίκαια** τρεισήμισι μόλις χρόνια μετά την υπογραφή της συνθήκης του Άμστερνταμ δεν απέβλεπε στο να δώσει νέα ώθηση στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης αλλά να προετοιμάσει τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να λειτουργήσουν με τους εκπροσώπους 10 νέων κρατών-μελών.

Η Συνθήκη της Νίκαιας η οποία τέθηκε σε ισχύ την **1 Φεβρουαρίου 2003** και θα παραμείνει σε ισχύ μέχρι τότε αντικατασταθεί από τη συνταγματική κάποια άλλη συνθήκη περιλαμβάνει και αυτή δύο συνθήκες τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η συνθήκη της Νίκαιας αναθεώρησε τη συνθήκη του Άμστερνταμ ιδίως ως προς θεσμικά θέματα σχετιζόμενα με τη λήψη των αποφάσεων.

Η Συνταγματική Συνθήκη

Το ευρωπαϊκό συμβούλιο της Νίκαιας, τον Δεκέμβριο του 2000 κάλεσε νέα διακυβερνητική διάσκεψη για να εισηγηθεί νέα και ουσιαστικότερη αναθεώρηση των συνθηκών. Η συνθήκη ονομάστηκε συνθήκη για τη θέσπιση Συντάγματος της Ευρώπης, τα αρνητικά δημοψηφίσματα στη Γαλλία και στην Ολλανδία στις 29 Μαΐου και 1 Ιουνίου 2005 έχουν κάνει βέβαια απίθανη τη θέση σε ισχύ αυτής της συνθήκης. Η Συνταγματική Συνθήκη καθορίζει τα σύμβολα της ένωσης, τη σημαία, τον ύμνο, το έμβλημα της Ένωσης, το νόμισμα της ένωσης, την ημέρα της Ευρώπης. Αν και αυτά τα σύμβολα της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης είχαν υιοθετηθεί αρκετά άτυπα στο παρελθόν, η καθιέρωση τους με τη Συνταγματική Συνθήκη συμβολίζει την απόφαση των λαών της Ευρώπης **«να υπερβούν τις παλιές τους διχόνοιες και ενωμένοι ολοένα στενότερα να σφυρηλατήσουν τον κοινό τους πεπρωμένο» (Προοίμιο του Συντάγματος)**. Άλλες σημαντικές καινοτομίες αυτής της συνθήκης είναι η απόδοση συνταγματικής βαρύτητας του Χάρτη Των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, η επίσημη αναγνώριση των αξιών και των στόχων της ένωσης, ο καθορισμός των όρων συμμετοχής στην ένωση συμπεριλαμβανομένων των όρων εθελούσιας αποχώρησης από αυτή και η σαφέστερη διατύπωση των αρχών που διέπουν την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της ένωσης και των συστατικών μερών της.

Ο Χάρτης Των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων των πολιτών της ένωσης όπως και οι διατάξεις περί συμμετοχικής δημοκρατίας και καλής διακυβέρνησης θα αποκτούσαν συνταγματική ισχύ αποβλέποντας σε ποιο δημοκρατικούς διαφανείς και καλύτερα ελεγχόμενους θεσμούς πλησιέστερους προς τον πολίτη.

Το Πρωτόκολλο για την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που έχει επίσης συνταγματική ισχύ προβλέπει ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης στο οποίο αναμειγνύει τα εθνικά κοινοβούλια στο έλεγχο των νομοθετικών πρωτοβουλιών της επιτροπής. Επιπλέον το Σύνταγμα παρέχει στους πολίτες το δικαίωμα να προσκαλούν την επιτροπή να καταθέτει μια επιθυμητή πρόταση στις νομοθετικές αρχές της ένωσης αν συγκεντρώσουν 1 εκατομμύριο υπογραφές σε ένα σημαντικό αριθμό κρατών μελών»⁹.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας

Μετά την αποτυχία του σχεδίου για ένα ευρωπαϊκό Σύνταγμα το 2005 οι βασικές θεσμικές διατάξεις μεταφέρθηκαν σε μια άλλη μεταρρυθμιστική συνθήκη η οποία υπογράφηκε 19 Οκτωβρίου 2007 στη Λισαβόνα και τέθηκε σε ισχύ το 2009. Η συνθήκη της Λισαβόνας αποτελεί αισθητή βελτίωση σε σχέση με τις προηγούμενες συνθήκες αφού τροποποιεί αφενός μεν τη συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) αφετέρου δε τη συνθήκη περί ιδρύσεως της κοινότητας (ΣΕΚ) η οποία μετονομάζεται σε Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Διατηρούνται επομένως οι δύο βασικές ιδρυτικές συνθήκες ενώ η ένωση αποκτά ενιαία νομική προσωπικότητα και αντικαθιστά την κοινότητα ως νομικό πρόσωπο. (**Ιωακείμης 2008,36-37**).

Η συνθήκη της Λισαβόνας αποτελεί μια προσπάθεια επανεκκίνησης της ευρωπαϊκής διαδικασίας ολοκλήρωσης και για αυτό το λόγο αποσκοπεί στην ενίσχυση της θέσης και επιρροής της ΕΕ σε διεθνές επίπεδο. η εμφανής έλλειψη στρατιωτικών ικανοτήτων κατέστησαν αδήριτη την ανάγκη της εκπόνησης μιας χάραξης ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής, η οποία προσδιορίζει τρεις στρατηγικούς στόχους: την επέκταση της ζώνης ασφάλειας και ευημερίας γύρω από την Ευρώπη, την ενίσχυση των πολυμερών πολιτικών και οικονομικών θεσμών με emphaticή αναφορά στον ΟΗΕ, στο διεθνές δίκαιο και στους άλλους διεθνείς οργανισμούς και την αντιμετώπιση των απειλών. (**Τσαρδανίδης , 2008: 493**)

Η Συνθήκη της Λισαβόνας ενδυναμώνει την Ευρώπη στην Παγκόσμια Σκηνή μέσω της συνένωσης των μέσων εξωτερικής πολιτικής τόσο στη χάραξη όσο και στην υιοθέτηση νέων πολιτικών. Η συνθήκη επιδίωξε να αξιοποιήσει τις οικονομικές, ανθρωπιστικές, πολιτικές και διπλωματικές δυνάμεις της ΕΕ, ώστε να προωθηθούν τα συμφέροντα και οι αξίες της σε παγκόσμια κλίμακα, ενώ ταυτόχρονα να διασφαλίζονται τα ιδιαίτερα συμφέροντα των κρατών μελών στον τομέα των εξωτερικών υποθέσεων.

⁹ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών»(Κεφ.3,σελ.29-34) εκδόσεις Παπαζήση 2006

Η ΕΕ στηρίζεται στο κράτος δικαίου¹⁰, δηλαδή όλες οι ενέργειές της βασίζονται στις Συνθήκες, τις οποίες τα κράτη μέλη έχουν εγκρίνει αυτοβούλως και δημοκρατικά. Επίσης, στην ΕΕ ισχύει η αρχή της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, καθώς οι πολίτες εκπροσωπούνται απευθείας σε επίπεδο Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ.

Οι Συνθήκες¹¹ είναι δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Ορίζουν τους στόχους της ΕΕ, τους κανόνες που διέπουν τα θεσμικά της όργανα, τον τρόπο λήψης των αποφάσεων και τη σχέση της ΕΕ με τα κράτη μέλη της. Ενίοτε, οι Συνθήκες τροποποιούνται, ώστε η ΕΕ να γίνεται πιο αποτελεσματική και διαφανής, να προετοιμάζεται καλύτερα για τα νέα κράτη μέλη και να εισάγει νέες μορφές συνεργασίας, όπως η καθιέρωση του κοινού νομίσματος. Με βάση τις Συνθήκες, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ μπορούν να εκδίδουν νομοθετικές πράξεις, τις οποίες στη συνέχεια εφαρμόζουν τα κράτη μέλη. Τα πλήρη κείμενα των Συνθηκών, των νομοθετικών πράξεων, της νομολογίας και των νομοθετικών προτάσεων είναι διαθέσιμα στη βάση δεδομένων του ευρωπαϊκού δικαίου **EUR-Lex**.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει νομική προσωπικότητα και, κατά συνέπεια, τη δική της έννομη τάξη η οποία διαφέρει από τη διεθνή. Επιπλέον, το δίκαιο της ΕΕ έχει άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στην νομοθεσία των κρατών μελών της και γίνεται μέρος της έννομης τάξης κάθε κράτους μέλους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί αυτή καθ' εαυτή πηγή δικαίου. Η έννομη τάξη αποτελείται συνήθως από το πρωτογενές δίκαιο (τις Συνθήκες και τις γενικές αρχές του δικαίου), το παράγωγο δίκαιο (με βάση τις Συνθήκες) και το συμπληρωματικό δίκαιο.¹²

1-3. Κοινή Πολιτική

« ...Η κοινή πολιτική όσον αφορά τη διαδικασία πολυεθνικής ολοκλήρωσης είναι ένα σύνολο κανόνων, συμπεριφορών, αποφάσεων και ενεργειών που προτείνονται ή θεσπίζονται από τα κοινά θεσμικά όργανα τα οποία έχει ιδρύσει μια ομάδα κρατών και που εφαρμόζονται από τα κοινά όργανα και τα κράτη μέλη. Μια πραγματική κοινή πολιτική απαιτεί εφαρμογή από όλα τα κράτη-μέλη για αυτό και πρέπει να ελέγχεται από υπερεθνικές και δικαστικές εξουσίες.

Το κύριο μειονέκτημα αλλά και το βασικό χαρακτηριστικό της πολυεθνικής ολοκλήρωσης σχετικά με τις κοινές πολιτικές είναι αυτή η μεταβίβαση κυριαρχικών δικαιωμάτων. Οι κοινές πολιτικές διακρίνονται σε βασικές και δευτερογενείς, σε οριζόντιες και σε τομεακές.

Οι βασικές κοινές πολιτικές είναι εκείνες που οι στόχοι τους εγγράφονται στην ίδια την συνθήκη και

¹⁰ <https://europa.eu/european-union>

¹¹ <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el>

¹² <https://europa.eu/european-union>

γίνονται αποδεκτές από όλους του συμμετέχοντες ενώ οι δευτερογενείς κοινές πολιτικές είναι εκείνες που ορίζονται από τα κοινά νομοθετικά όργανα μέσα στα πλαίσια των βασικών κοινών πολιτικών και ακολουθούν την κοινοτική λήψη αποφάσεων.

Άλλη διάκριση τόσο των βασικών όσο και των δευτερογενών είναι οι οριζόντιες όπως η περιφερειακή, η κοινωνική και του ανταγωνισμού, οι οποίες επηρεάζουν τις γενικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες των κρατών – μελών καθώς και οι τομεακές κοινές πολιτικές οι οποίες αφορούν ορισμένους τομείς των οικονομιών των κρατών όπως είναι η βιομηχανία, ο κλάδος της ενέργειας των μεταφορών, της γεωργίας και της αλιείας».¹³

Υλοποίηση κοινών πολιτικών

«...Για να εξασφαλίσει την υποστήριξη των κρατών μελών η διατύπωση μιας κοινής πολιτικής πρέπει να αναφέρεται στην κοινή ανάγκη που την καλεί, στους επιδιωκόμενους κοινούς στόχους καθώς και στο κοινό συμφέρον που εξυπηρετεί. Θα λέγαμε ότι ο ορισμός του κοινού συμφέροντος στους στόχους και τα μέτρα που πλαισιώνει είναι και το βασικό χαρακτηριστικό μιας κοινής πολιτικής.

Οι κοινές πολιτικές όπως όλες οι δημόσιες πολιτικές υπάρχουν για να εξυπηρετούν τις ανάγκες μιας ορισμένης κοινωνίας ανθρώπων σε μια δεδομένη στιγμή. Αυτές οι ανάγκες μεταβάλλονται και πολλαπλασιάζονται συνεχώς επομένως όχι μόνο οι στόχοι που τα κράτη μέλη θέτουν για κάθε κοινή πολιτική αλλά και τα μέσα που παρέχουν στα κοινά θεσμικά όργανα για να τους επιτύχουν και τα μέτρα που εκείνα παίρνουν για να τις εφαρμόσουν πρέπει να αντιστοιχούν στις νέες και μεταβαλλόμενες οικονομικές πολιτικές και κοινωνικές ανάγκες των κρατών τα οποία συμμετέχουν στη διαδικασία ολοκλήρωσης.

Η πολιτική μπορεί να εξελιχθεί υπό δύο έννοιες: **υπό την έννοια της νομικής εξέλιξης**, η οποία χρειάζεται για να παρακολουθεί την οικονομική και τεχνική πρόοδο στο πεδίο που καλύπτει **και υπό την έννοια της επέκτασης του πεδίου** της η οποία μπορεί να χρειάζεται για να καλύψει δευτερεύουσες ανάγκες που είχαν παραβλεφθεί κατά την αρχική διαμόρφωση της ή νέες ανάγκες οι οποίες είτε παρουσιάζονται κατά την εφαρμογή των αρχικά θεσπισθέντων μέτρων είτε δημιουργούνται από το γεωπολιτικό περιβάλλον της στιγμής. Επιπλέον μια κοινή πολιτική τείνει να διεισδύει στα πεδία άλλων κοινών πολιτικών, να δημιουργεί νέες ανάγκες, να προκαλεί αντενέργειες και να ευνοεί την ανάπτυξή τους. Έτσι οι κοινές πολιτικές διασυνδέονται στενά μεταξύ τους, αλληλοϋποστηρίζονται, αλληλοβοηθηθούν την ανάπτυξη και τον πολλαπλασιασμό τους και κατ' αυτούς τους τρόπους παράγουν τη διαδικασία πολυεθνικής ολοκλήρωσης».¹⁴

¹³ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών»(Κεφ.1,σελ12-13), εκδόσεις Παπαζήση 2006

¹⁴ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών» (Κεφ.1,σελ.13-14), εκδόσεις Παπαζήση 2006

1-4. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

«...Οι κοινές πολιτικές διαμορφώνονται με νομικές πράξεις που θεσπίζουν τα κοινά όργανα, εφαρμόζουν τα κράτη μέλη ή και τα κοινά όργανα και επιβάλλουν τα θεσμικά όργανα. Οι εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών εναρμονίζονται σε πάρα πολλά πεδία στα πλαίσια των κοινών πολιτικών. Μια ειδική νομοθεσία βασιζόμενη στις συνθήκες και αποκαλούμενη «κοινοτικό κεκτημένο» θεσπίζεται για να υλοποιήσει τις κοινές πολιτικές, μια νομοθεσία, η οποία υπερισχύει του εθνικού ακόμα και του συνταγματικού δικαίου των κρατών-μελών είτε ο εθνικός νόμος προηγείται είτε έπεται της κοινοτικής νομοθεσίας. Η αρχή της υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου έναντι του εθνικού είναι ένα ακόμα χαρακτηριστικό της διαδικασίας της πολυεθνικής ολοκλήρωσης που τη διακρίνει από τη διακυβερνητική συνεργασία όπου οι αποφάσεις μπορεί να έχουν πολιτική βαρύτητα αλλά δεν έχουν νομική υποχρεωτική ισχύ για τα συμμετέχοντα κράτη. Μια διαδικασία πολυεθνικής ολοκλήρωσης όπως είναι αυτή της ευρωπαϊκής κοινότητας δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει αν κάθε κράτος-μέλος μπορούσε να καταστρατηγήσει την κοινή νομοθεσία προβάλλοντας την εθνική νομοθεσία ή το Σύνταγμα του»¹⁵.

1-5. Σταθερότητα, ενιαίο νόμισμα, κινητικότητα και ανάπτυξη

Ως παράγοντας ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας στην περιοχή για μισό αιώνα, η ΕΕ συνέβαλε στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των Ευρωπαίων και θέσπισε ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα, το ευρώ.¹⁶

Η ενιαία αγορά επιβάλει το ενιαίο νόμισμα σαν αναγκαίο στοιχείο της ομαλής λειτουργίας της. Έτσι τα κράτη-μέλη της ΕΕ αποφάσισαν τον Δεκέμβριο του 1999 στο Μάαστριχτ να προχωρήσουν στην οικονομική και νομισματική ένωση για να διευκολύνουν την λειτουργία της κοινής αγοράς δημιουργώντας ένα περιβάλλον μακροοικονομικής σταθερότητας. Με τον τρόπο αυτό ευνοήθηκε η ανάπτυξη των ανταλλαγών, βελτιώθηκε η κατανομή των πόρων και τονώθηκε η οικονομία με την ενθάρρυνση της αποταμίευσης και της επένδυσης και την δημιουργία απασχόλησης. Τα παραπάνω πλεονεκτήματα βέβαια προϋποθέτουν συμμετοχή κρατών με υγιή δημοσιονομική διαχείριση, πράγμα που υποχρεώνει τα συμμετέχοντα κράτη να τηρούν αυστηρά ορισμένα κριτήρια που θα εξασφαλίζουν την νομισματική σταθερότητα, την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών τους και επομένως την σταθερότητα και οικονομική τους ανάπτυξη. Η ενιαία νομισματική πολιτική

¹⁵ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών» (Κεφ.5 σελ.65), εκδόσεις Παπαζήση 2006

¹⁶ https://europa.eu/european-union/about-eu/money/euro_el

διοικείται από την **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα** που μαζί με τις **κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών** αποτελούν το **Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών**.¹⁷

1-6. Ανθρώπινα δικαιώματα ειρήνη και ισότητα

«Η Ευρωπαϊκή ενοποιητική διαδικασία από το 1957 μέχρι σήμερα εξασφάλισε στην Ευρώπη ειρήνη, ευημερία και συνείδηση κοινότητας προκειμένου να ξεπεραστούν οι αντιθέσεις.[...]

Πέρα από την ειρήνη, την σταθερότητα και την ευημερία, στις επιτυχίες της Ευρωπαϊκής ενοποίησης συμπεριλαμβάνονται οι αρχές, αλλά και η μορφή συνεργασίας στη Ευρώπη: δημοκρατία, ισότητα δικαιωμάτων, διαφάνεια, επικουρικότητα, αξιοπρέπεια του ανθρώπου, ελευθερία, αλληλεγγύη, ανεκτικότητα είναι μερικές από τις βασικές αξίες της Ε.Ε., καθώς η Ε.Ε δεν είναι μόνο ένας οικονομικός χώρος αλλά και μια κοινωνία αξιών»¹⁸.

¹⁷ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών» (Κεφ.6,σελ.104), εκδόσεις Παπαζήση 2006

¹⁸ Σωτήρης Νταλής: « Η Δύσκολη Ευρώπη» Σε αναζήτηση της νέας Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης (σελ.65) . Εκδόσεις Παπαζήση Μάιος 2017.

Κεφάλαιο 2

2-1. Πολιτική του Ανταγωνισμού (ΠΑ)

Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού καταλαμβάνει εξέχουσα θέση στο έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήδη από τη ίδρυσή της **με τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957**. Με τη Συνθήκη αυτή

θεσπίστηκε ένα καθεστώς που εξασφαλίζει τον ανόθευτο ανταγωνισμό εντός **της κοινής αγοράς**. Το ζητούμενο ήταν να δημιουργηθεί ένα σύνολο άρθρων και αποτελεσματικών κανόνων ανταγωνισμού για την εύρυθμη λειτουργία της ευρωπαϊκής αγοράς και για να επωφελούνται οι καταναλωτές από τα πλεονεκτήματα ενός συστήματος ελεύθερης αγοράς.¹⁹

Η πολιτική ανταγωνισμού είναι το σύνολο των πολιτικών και των νόμων που διασφαλίζουν ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά δεν περιορίζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μειώνεται η οικονομική ευημερία.²⁰

Σημειώνεται ότι η μείωση του ανταγωνισμού δεν συνεπάγεται οπωσδήποτε και μείωση την οικονομικής ευημερίας.

Με τον όρο « Ανταγωνισμό» αναφερόμαστε στα πλαίσια της ΠΑ στον ανταγωνισμό ανάμεσα σε επιχειρήσεις, ανταγωνισμός σχετικά με την τιμή, την ποιότητα του προϊόντος και της μεθόδους παραγωγής, την καταναλωτική πίστη κ.λπ.

Οι Ανταγωνιστές συνυπάρχουν στην ίδια αγορά, δρουν ανεξάρτητα και αποσκοπούν σε μεγαλύτερα κέρδη.

Βασική προϋπόθεση της ΠΑ είναι η ύπαρξη οικονομιών ελεύθερης αγοράς δηλαδή το τι θα παραχθεί σε τι ποσότητες και με ποια τιμή καθορίζεται από τις δυνάμεις προσφοράς και ζήτησης.

Οι επιχειρήσεις ακολουθούν μερικές φορές πρακτικές που αυξάνουν τα κέρδη τους αλλά ταυτόχρονα μειώνουν τον ανταγωνισμό και την οικονομική ευημερία.

¹⁹ EU publications: Ανταγωνισμός Για την καλύτερη λειτουργία των αγορών

²⁰ <http://www2.aueb.gr/users/milliou/CompetitionPolicy.pdf>

2-1-1. Περιοριστικές Πρακτικές

Δεσπόζουσα θέση - Έννοια

«Στην υπόθεση *Continental Can Company* (9-12-1971,72/21,EEEEEL7,8-1-1972) η Επιτροπή όρισε τη δεσπόζουσα θέση ως τη δυνατότητα μιας επιχείρησης να λειτουργεί με πλήρη ανεξαρτησία στην αγορά, χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τη συμπεριφορά άλλων ανταγωνιστών, των αγοραστών ή των προμηθευτών της. Το δικαστήριο με την ίδια λογική αλλά στο πλαίσιο μιας πιο ολοκληρωμένης θεώρησης, όρισε την έννοια της δεσπόζουσας θέσης ως την οικονομική ισχύ μιας επιχείρησης η οποία είναι σε θέση να παρεμποδίζει τη διατήρηση ενός αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην εκάστοτε σχετική αγορά με αποτέλεσμα η εν λόγω επιχείρηση να έχει τη δυνατότητα να δρα ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες ή ακόμα και από τους καταναλωτές.

Για τη διαπίστωση της κατοχής από μια ή περισσότερες επιχειρήσεις δεσπόζουσας θέσης είναι αναγκαία η προηγούμενη οριοθέτηση της σχετικής αγοράς κατά προϊόν και γεωγραφικά. Όσον αφορά τη σχετική αγορά προϊόντος η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή «περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που είναι δυνατόν να εναλλάσσονται είναι υποκαθίστανται αμοιβαία από τον καταναλωτή λόγω των χαρακτηριστικών, των τιμών και της χρήσης για την οποία προορίζονται». Τα κριτήρια αυτά έχουν γίνει επίσης αποδεκτά και από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Για τη γεωγραφική οριοθέτηση της σχετικής αγοράς το κρίσιμο ερώτημα που θα πρέπει να απαντηθεί είναι εάν και σε ποιο βαθμό οι πελάτες των ελεγχόμενων για πιθανή καταχρηστική συμπεριφορά επιχειρήσεων μπορούν να στραφούν για την προμήθεια του σχετικού προϊόντος σε εταιρείες που είναι εγκατεστημένες σε άλλη γεωγραφική περιοχή, βραχυπρόθεσμα και με αμελητέο κόστος.

Το γεωγραφικό όριο της αγοράς θα καλύπτει κάθε φορά την εδαφική περιοχή εντός της οποίας αναπτύσσονται ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και συνεπώς οι πελάτες των ελεγχόμενων επιχειρήσεων μπορούν με συμφέροντες όρους να προμηθευτούν τα επίμαχα προϊόντα ή υπηρεσίες.

Τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται τόσο από την Επιτροπή όσο και από το Δικαστήριο, για τη διαπίστωση της «δεσπόζουσας θέσης» μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων αποτελούν, κατά κανόνα, ενδείξεις (και όχι αποδείξεις) οι οποίες, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων αξιολογούνται σωρευτικά και όχι μεμονωμένα. Την πλέον βαρύνουσα σημασία έχει το μερίδιο της αγοράς που κατέχει επιχείρηση. Αν μάλιστα η θέση της επιχείρησης είναι μονοπωλιακή ή σχεδόν μονοπωλιακή, τότε αυτό αρκεί για τη διαπίστωση της δεσπόζουσας θέσης.

Συμπληρωματική και επικουρική, κατά κανόνα, ένδειξη κατοχής δεσπόζουσας θέσης σε μια συγκεκριμένη αγορά συνιστά η ύπαρξη φραγμών εισόδου στην εν λόγω αγορά, οι οποίοι εμποδίζουν ή καθιστούν πολλές φορές αδύνατη την ανάπτυξη δυναμικού ανταγωνισμού. Σημαντικά εμπόδια εισόδου στην αγορά είναι, μεταξύ άλλων, το τεχνολογικό "κεφάλαιο" μιας επιχείρησης, η

διαφοροποίηση των προϊόντων της, τα σήματα φήμης που χρησιμοποιεί, το οργανωμένο δίκτυο διανομής της κ.λπ.».²¹

Σύμφωνα με τις διαλέξεις του ΠΜΣ Εφαρμοσμένης Οικονομικής Θεσσαλίας για την Πολιτική Ανταγωνισμού Στην Ευρωπαϊκή Ένωση Και την Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης, παραθέτουμε βασικές έννοιες.

Περιοριστικές Πρακτικές ορίζονται :

- Διάφορες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων (π.χ. σύμπραξη στις τιμές)
- Διάφορες μορφές καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης που έχει μια επιχείρηση στην αγορά (π.χ. συμπεριφορά αποκλεισμού)

Ειδικότερα:

Η δεσπόζουσα θέση μιας επιχείρησης (ή δεσποζουσών επιχειρήσεων) ορίζεται:

- ως η ικανότητα να εκμεταλλεύονται ένα **στρατηγικό πλεονέκτημα εις βάρος του ανταγωνισμού** (Geroski and Jacquemin 1984)
- ως η θέση να **ελέγχουν μια σχετική αγορά** για ένα συγκεκριμένο αγαθό ή υπηρεσίες, ή ομάδα αγαθών και υπηρεσιών (UNCTD 2007)
- ως η **οικονομική δύναμη** που δίνει την **ικανότητα να συμπεριφέρονται ανεξάρτητα** από τους **ανταγωνιστές, πελάτες και τελικά τους καταναλωτές** (United Brands Case)

Η έννοια της σχετικής αγοράς

Η **σχετική αγορά συντίθεται** από τη:

- σχετική αγορά του προϊόντος
- σχετική γεωγραφική αγορά

Μερικοί **προσδιοριστικοί παράγοντες** της δεσπόζουσας θέσης είναι:

- μερίδια αγοράς από 50% και άνω
- εμπόδια εισόδου
- ο χρονικός παράγοντας
- ανυπαρξία εναλλακτικού ανταγωνισμού και άλλα.

Η έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης μπορεί να χωριστεί σε δυο μέρη:

²¹ Καρύδης Γ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.19 σελ. 443-444). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

- **Την καταχρηστική εκμετάλλευση (exploitative abuse):**
η οποία αναφέρεται σε οποιαδήποτε συμπεριφορά που προκαλεί «βλάβη» στους πελάτες της δεσπόζουσας επιχείρησης ή επιχειρήσεων
- **Και την κατάχρηση συμπεριφοράς αποκλεισμού (exclusionary abuse)** η οποία αναφέρεται σε οποιαδήποτε πρακτική η οποία οδηγεί σε αποκλεισμό των ανταγωνιστών από την αγορά

Ακόμη, η κατάχρηση μπορεί να είναι: άμεση ή έμμεση

Το άρθρο **102 της Σ.Λ.Ε.Ε.** διέπει το νομικό πλαίσιο για την κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης και επιβάλλονται **πρόστιμα και μέτρα** έτσι ώστε να **σταματήσουν άμεσα** οι πρακτικές αυτές και να **αποτραπεί η επανάληψη** τους

- Συγχωνεύσεις/Εξαγορές

Η ΠΑ ασχολείται με τις

- Παραπάνω Κατηγορίες Πρακτικών
- Κρατικές Ενισχύσεις: **Άρθρα 107-108 ΣΛΕΕ**

Προϋποθέσεις απαλλαγής των συμπράξεων (101 παρ. 3 της ΣΛΕΕ)

« Οι συμπράξεις που περιορίζουν τον ανταγωνισμό δύνανται ταυτόχρονα να έχουν ευεργετικά αποτελέσματα χάρη στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, με τη μείωση του κόστους παραγωγής ή διανομής των προϊόντων, τη βελτίωση της ποιότητάς τους ή τη δημιουργία ενός νέου προϊόντος. Τελικό αποτέλεσμα των εν λόγω συμπράξεων είναι η προώθηση της ίδιας της ανταγωνιστικής διαδικασίας ως προς την ουσία της, και συγκεκριμένα η προσέλκυση πελατών με την προσφορά καλύτερων ποιοτικά προϊόντων ή/και καλύτερων τιμών από εκείνες που προσφέρουν οι ανταγωνιστές.

Η θέση αυτή εκφράζεται στο άρθρο 101 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, το οποίο ρητά αναγνωρίζει τη δυνατότητα απαλλαγής-νομιμοποίησης των περιοριστικών συμπράξεων, εφόσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- ***Η σύμπραξη συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου.***
- ***Οι εν λόγω επωφελείς οικονομικές συνέπειες πρέπει να μην αποβαίνουν αποκλειστικά προς όφελος των εμπλεκόμενων στην περιοριστική σύμπραξη επιχειρήσεων. Είναι αναγκαίο ένα «δίκαιο τμήμα» από το όφελος που προκύπτει να καταλήγει στους καταναλωτές.***
- ***Τα οικονομικά πλεονεκτήματα της σύμπραξης θα πρέπει να είναι αντίστοιχα με τις περιοριστικές της συνέπειες, με την έννοια ότι, όσο πιο σοβαρές είναι οι αντι-ανταγωνιστικές***

συνέπειες της σύμπραξης, τόσο πιο σημαντικά θα πρέπει να είναι και τα προκύπτοντα από τη σύμπραξη οικονομικά πλεονεκτήματα.

➤ Τελευταία προϋπόθεση για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 είναι η μη κατάργηση του ανταγωνισμού σε σημαντικό τμήμα της αγοράς των σχετικών προϊόντων. Με την προϋπόθεση αυτή εκφράζεται η θεωρητική αρχή που έχει επανειλημμένα διατυπωθεί και από τη νομολογία του Δικαστηρίου και σύμφωνα με την οποία θα πρέπει πάντοτε στην αγορά να διασφαλίζεται ένα *minimum* ανταγωνισμού.

Χρήσιμο είναι να σημειωθεί ότι οι τυχόν επωφελείς κοινωνικές συνέπειες περιοριστικής σύμπραξης, ενώ δεν αναφέρονται ρητά στο άρθρο 101 παράγραφος 3, ως λόγος απαλλαγής της, εντούτοις μπορούν να ληφθούν υπόψη και να συνεκτιμηθούν, στο πλαίσιο της εξέτασης της πιθανής συμβολής της σύμπραξης στην οικονομική πρόοδο. Με το σκεπτικό αυτό έχει κριθεί ότι αποτελεί παράγοντα σταθεροποίησης (οικονομικής) η διατήρηση των θέσεων εργασίας και η υποστήριξη της απασχόλησης και, επομένως, μπορεί η διασφάλιση αυτών των κοινωνικής φύσης πλεονεκτημάτων να δικαιολογήσει μια περιοριστική σύμπραξη κυρίως σε περιόδους δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας». ²²

²² Καρύδης Γ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.19 σελ. 442). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

Προϋποθέσεις απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων

«...τέσσερα είναι τα συστατικά στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης, σύμφωνα με το άρθρο 107 παρ.1 ΣΛΕΕ. Η παροχή οικονομικού - ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, η μεταφορά κρατικών πόρων ο καταλογισμός του μέτρου στο κράτος και επιλεκτικός χαρακτήρας του κρατικού μέτρου.

καταρχάς η ενίσχυση αντιπροσωπεύει ένα πλεονέκτημα που απολαμβάνουν μια επιχείρηση ή ένας κλάδος παραγωγής χωρίς αντάλλαγμα ή χωρίς επαρκές και κατά τους κανόνες της αγοράς διαμορφούμενο αντάλλαγμα. Κατά την έννοια του άρθρου 107 παρ.1 ΣΛΕΕ, η κρατική ενίσχυση χαρακτηρίζεται από τις συνέπειές της, οι οποίες, κατά κύριο λόγο, συνίστανται στην παροχή κάποιου αδικαιολόγητου για τα δεδομένα της αγοράς οικονομικού πλεονεκτήματος σε μια επιχείρηση, το οποίο (πλεονέκτημα) μπορεί να συνεπάγεται την ελάφρυνση του κόστους, που υπό φυσιολογικές συνθήκες θα βάρυνε τον προϋπολογισμό της, και όχι από τον επιδιωκόμενο στόχο. Στο πλαίσιο αυτό βαρύνουσα σημασία έχει η τυχόν απόκλιση της οικονομικής συμπεριφοράς του κράτους έναντι αυτής που θα υιοθετούσε υπό ανάλογες συνθήκες ένας ιδιώτης επενδυτής. Επίσης έχει σχετικώς κριθεί ότι η αποζημίωση των ελλειμμάτων ζημιών που συνεπάγεται η παροχή μιας **ΥΓΟΣ (Υπηρεσίας Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος)** με την οποία είναι επιφορτισμένη εκ του νόμου η ωφελούμενη επιχείρηση δεν συνιστά κρατική ενίσχυση εφόσον η αποζημίωση αυτή δεν υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την αντιστάθμιση των ζημιών και η επιχείρηση έχει επιλεγεί μέσω διαγωνιστικής διαδικασίας, άλλως λειτουργεί ως μέση τυπική επιχείρηση με χρηστή διαχείριση. (βλ. απόφαση ΔΕΚ24-07-2003, C-280/00, Altmark, Συλλ. 2003 I, σελ. 7747, σκέψεις 89-93).

Εν συνεχεία υφίσταται κρατική ενίσχυση μόνο όταν λαμβάνει χώρα μεταφορά κρατικών πόρων, ήτοι όταν το πλεονέκτημα που απολαμβάνουν η δικαιούχους επιχείρηση χρηματοδοτείται με δημόσιους πόρους, οποιαδήποτε και αν είναι η μορφή τους ή ο προορισμός τους.

Μια άλλη αναγκαία για την εφαρμογή του άρθρου 107 παρ.1 ΣΛΕΕ προϋπόθεση είναι ο καταλογισμός του μέτρου της ενίσχυσης στο κράτος. Χωρίς τον καταλογισμό αυτό δεν υπάρχει έδαφος εφαρμογής του άρθρου 107 παρ.1 ΣΛΕΕ.

Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης προϋποθέτει τέλος ότι το σχετικό κρατικό μετρώ έχει εξαιρετικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι ευνοεί «επιλεκτικά» κάποια ή κάποιες επιχειρήσεις ή κάποιον ή κάποιους κλάδους παραγωγής. Έτσι η κρατική ενίσχυση πρέπει να διακρίνεται από τα μέτρα γενικής εφαρμογής, τα οποία εφαρμόζονται ενιαία στο σύνολο της οικονομίας και δεν απευθύνονται σε συγκεκριμένους αποδέκτες, ούτε ευνοούν έναν, εκ των προτέρων ορισμένο, κύκλο επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής.

Εφόσον το κρατικό μετρώ συγκεντρώνει τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά, τότε εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 107 παρ.1 ΣΛΕΕ και κρίνεται ασυμβίβαστο με την εσωτερική αγορά αν

"επηρεάζει τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών-μελών" και "νοθεύει η απειλή να νοθεύσει τον ανταγωνισμό". είναι φανερό ότι όταν μια ενίσχυση, λόγω ακριβώς του επιλεκτικού της χαρακτήρα, ευνοεί μια επιχείρηση στο πλαίσιο της εσωτερικής αγοράς, είναι αυτομάτως ικανή να αλλοιώσει το παρόν η στο μέλλον και τους όρους του ανταγωνισμού, καθώς και να επηρεάσει τις εντός της Ένωσης συναλλαγές». ²³

Εξαιρέσεις από την αρχή της απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων

« Η απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων που συγκεντρώνουν τις προαναφερόμενες προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 107 δεν είναι απόλυτη. Στις παραγράφους 2 και 3 του ίδιου άρθρου προβλέπονται εξαιρέσεις από την απαγόρευση αυτή, που διακρίνονται στις αυτοδίκαιες-αυτόματες εξαιρέσεις και στις δυναμικές εξαιρέσεις.

- **Αυτοδίκαιες (αυτόματες) εξαιρέσεις** προβλέπονται για τρεις κατηγορίες ενισχύσεων:
 - τις ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προέλευσης των προϊόντων, ο κοινωνικός χαρακτήρας των ενισχύσεων αυτών προϋποθέτει ότι μόνο ορισμένες κατηγορίες επιβατών, με πενιχρά κυρίως εισοδήματα (π.χ. ανάπηροι, ανήλικοι κ.λπ.), είναι αποδέκτες της ενίσχυσης αυτής,
 - τις ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή αλλά έκτακτα γεγονότα και
 - τις ενισχύσεις σε ορισμένες περιοχές της Δυτικής Γερμανίας που είχαν πληγεί από τη διαίρεση της Γερμανίας, Ειδικά όσον αφορά την τρίτη αυτή κατηγορία των αυτόματων εξαιρέσεων, η Επιτροπή θεωρεί ότι μετά την ενοποίηση της Γερμανίας είναι πλέον άνευ αντικειμένου και η Γερμανία εξέφρασε τη βούληση να προβεί στην οριστική κατάργησή τους (Βλ. σχετικά την 20ή Έκθεση της Επιτροπής για την πολιτική του ανταγωνισμού, 1990, σελ. 149 και επ., ειδικά σημείο 177).

²³ Καρύδης Γ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.19 σελ. 451-452). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

- **Οι δυννητικές εξαιρέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 3 του άρθρου 107 καλύπτουν τις εξής πέντε κατηγορίες ενισχύσεων:**
 - *Τις περιφερειακές ενισχύσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθιστα χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υπο-απασχόληση (άρθρο 107 παρ. 3, α).*
 - *Τις γενικές οριζόντιες ενισχύσεις, που έχουν ως αντικείμενο την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους (άρθρο 107 παρ. 3, β) (Πρβλ. σχετικά Χριστιανός, 2009: 23).*
 - *Τις τομεακές ενισχύσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο στο κοινό συμφέρον (άρθρο 107 παρ. 3,γ),*
 - *Τις πολιτιστικές ενισχύσεις για την ανάπτυξη του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο αντίθετο προς το κοινό συμφέρον (άρθρο 107 παρ. 3, δ).*
 - **Πέραν των ανωτέρω κατηγοριών ενισχύσεων, το Συμβούλιο μπορεί να προσθέσει και άλλες κατηγορίες που θα μπορούσαν να τύχουν εξαιρέσεως (σχετικά με την εξουσία αυτή του Συμβουλίου που προβλέπεται από το άρθρο 87 παρ. 3, ε της Συνθήκης, βλ. απόφαση ΔΕΚ, 18-5-1993, C-3 56/90, Βέλγιο/Επιτροπής, Συλλ. 1993 I, σελ. 2323)».**²⁴

²⁴ Καρύδης Γ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.19 σελ. 452-454). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

Διαδικασία ελέγχου των ενισχύσεων (Ρόλος της Επιτροπής και των Εθνικών Δικαστηρίων)

« Η εκτίμηση της συμβατότητας των μέτρων ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά (με βάση τα κριτήρια που θεσπίζονται στο άρθρο 107 παρ. 2 και 3 της ΣΛΕΕ) εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής. Αντιθέτως, η τήρηση των διαδικαστικών κανόνων του προληπτικού ελέγχου και ειδικότερα της κατά το άρθρο 108 παρ. 3 της ΣΛΕΕ υποχρέωσης προηγούμενης κοινοποίησης των νέων ενισχύσεων και αναστολής της εφαρμογής τους μέχρι να αποφανθεί σχετικώς η Επιτροπή ελέγχεται και από τα Εθνικά Δικαστήρια (ΔΕΚ, C-368/04, *Transalpine*, Συλλ. 2006 I, σελ. 9957, σκέψεις 37,78). Εν προκειμένω, πρέπει να τονιστεί ότι το ΔΕΚ έχει επιβεβαιώσει κατ' επανάληψη ότι η διάταξη του άρθρου 108 παρ. 3 τελευταία περίοδος της ΣΛΕΕ είναι διάταξη αμέσου εφαρμογής από την οποία απορρέουν δικαιώματα που οι θιγόμενοι από την παράβασή της μπορούν να επικαλεστούν ενώπιον των Εθνικών Δικαστηρίων, και περαιτέρω έχει διευκρινίσει ότι η προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων αποτελεί ιδιαίτερο καθήκον των Εθνικών Δικαστηρίων (απόφαση C-354/90 *Federation Nationale du Commerce Exterieur (FNCE)*, Συλλογή 1991I, σελ. 5505, σκέψεις 12-14, C-261, 262/ 01, *van Calster*, Συλλ. 2003 I, σελ. 12249, σκέψη 530). Συνεπώς, αν ο εθνικός δικαστής διαπιστώσει ότι το σχεδιαζόμενο μέτρο συνιστά κρατική ενίσχυση, με την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ, υποκείμενη στην υποχρέωση κοινοποίησης και αναστολής της εφαρμογής της, κατά το άρθρο 108 παρ. 3 τελευταίο εδάφιο ΣΛΕΕ, και ότι η υποχρέωση αυτή δεν έχει τηρηθεί, τότε είναι υποχρεωμένος να διασφαλίσει τόσο την αποτελεσματική επίτευξη του στόχου της αποκατάστασης της προ της καταβολής της παράνομης ενίσχυσης κατάστασης του ανταγωνισμού όσο και την αποτελεσματική δικαστική προστασία των θιγομένων από τη θέσπιση ή/και την πρόωγη εκταμίευση της τυπικά παράνομης κρατικής ενίσχυσης (για το θέμα αυτό, βλ. Καρύδης, 2013)».²⁵

²⁵ Καρύδης Γ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.19 σελ. 452-454). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

2-2. Ευρωπαϊκό Δίκαιο Ανταγωνισμού

Η Συνθήκη της Ρώμης του 1957 για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας συμπεριέλαβε για πρώτη φορά κανόνες προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

« Οι κοινοί κανόνες που επιδιώκουν να διαμορφώσουν ίσες ευκαιρίες ανταγωνισμού μέσα στην ενιαία αγορά μπορεί να αντιβαίνουν στα εθνικά συμφέροντα. Γι' αυτό χρειάζεται ένας ουδέτερος και σεβαστός από όλους διαιτητής, ο οποίος να βρίσκεται υπεράνω των εθνικών συμφερόντων. Αυτός ο ρόλος διατίθεται από την ΣΛΕΕ στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι ένας από τους λίγους τομείς στους οποίους η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αυτόνομη υπερεθνική εξουσία και εκτός από το ρόλο της πρωτοβουλίας τον οποίο διαθέτει συνήθως έχει και της άμεσης απόφασης. Υπο τον έλεγχο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η Επιτροπή δημιουργεί ένα Ευρωπαϊκό Δίκαιο του Ανταγωνισμού το οποίο πλαισιώνει και προσανατολίζει τα Εθνικά Δίκαια. Πράγματι τα Εθνικά Δίκαια του Ανταγωνισμού συνήθως δεσμεύονται από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο. Αυτό σημαίνει ότι σε πολλά επίπεδα οι Εθνικές Αρχές και τα Εθνικά Δικαστήρια εφαρμόζουν τους Ευρωπαϊκούς Κανόνες απαλλάσσοντας την Επιτροπή από έργο ρουτίνας».²⁶

2-2-1. Ευρωπαϊκοί κανόνες προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού για επιχειρήσεις

- **Άρθρο 101** της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης «ΣΛΕΕ» (πρώην 81 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας «ΣυνθΕΚ»): **απαγόρευση συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων**
- **Άρθρο 102** ΣΛΕΕ (πρώην 82 ΣυνθΕΚ): **απαγόρευση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης**
- **Κανονισμός 139/2004**: Έλεγχος συγκεντρώσεων επιχειρήσεων (πρώτος Κανονισμός: 1989)

2-2-2. Ελληνικός νόμος για την Προστασία του Ελεύθερου Ανταγωνισμού

N. 3959/2011 (N. 703/1977)

- **Άρθρο 1 N. 3959/2011**: απαγόρευση συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων
- **Άρθρο 2 N. 3959/2011**: απαγόρευση κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης
- **Άρθρα 5-10 N. 3959/2011**: Έλεγχος συγκεντρώσεων επιχειρήσεων

²⁶ Νίκος Μούσης :Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική (4ο ΜΕΡΟΣ: ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ, Κεφ.15: Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ)

2-2-3. Συνύπαρξη ελληνικών και ευρωπαϊκών κανόνων προστασίας του ανταγωνισμού

Ευρωπαϊκοί κανόνες εφαρμόζονται όταν (πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους) και υπάρχει επηρεασμός του διακοινοτικού εμπορίου

Ελληνικοί κανόνες εφαρμόζονται (όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους) και υπάρχει επηρεασμός της ελληνικής αγοράς

Τα δύο είδη κανόνων εφαρμόζονται παράλληλα όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις τους (Κανονισμός 1/2003)

2-2-4. Αρχές Εφαρμογής

Ευρωπαϊκή Ένωση

- Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG Competition)
- Πρωτοδικείο (Court of First Instance)
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (European Court of Justice)

Κράτη Μέλη

- Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού (Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού)
- Εθνικά Δικαστήρια

2-2-5. Η ανάγκη της Κοινής Πολιτικής Ανταγωνισμού

« Πριν το άνοιγμα των συνόρων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και τον ανταγωνισμό, οι τιμές σε ορισμένους τομείς στις περισσότερες χώρες κρατιόταν τεχνητά σε επίπεδο τέτοιο που επέτρεπε την επιβίωση των οριακών επιχειρήσεων. Ο Καταναλωτής έφερε τότε το βάρος της προστασίας των μη ανταγωνιστικών επιχειρήσεων. Σε άλλους τομείς οι μη αποδοτικές επιχειρήσεις επιζούσαν με κρατικές ενισχύσεις διαφόρων ειδών, των οποίων το βάρος έφερε ο φορολογούμενος. Επομένως τόσο ο Καταναλωτής όσο και οι Φορολογούμενοι είχαν μεγάλο συμφέρον να δουν τις μη αποδοτικές επιχειρήσεις να εξαφανίζονται χάρη στον ελεύθερο ανταγωνισμό. Οι εθνικοί κανόνες μόνοι τους δεν μπορούν να εξασφαλίσουν τον ανταγωνισμό σε μια κοινή αγορά. Πρέπει να συμπληρώνονται με κοινούς κανόνες για να καλύπτουν τις περιπτώσεις κατά τις οποίες θίγεται το εμπόριο μεταξύ των κρατών – μελών και επομένως υπάρχει αρμοδιότητα της Ευρώπης»²⁷.

²⁷ Νίκος Μούσης :Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική (4ο ΜΕΡΟΣ: ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ Κεφ.15.1)

2-2-6. Στόχοι της ΠΑ

Ο βασικότερος στόχος της ΠΑ είναι η οικονομική ευημερία σε όρους Συνολικού Πλεονάσματος (Καταναλωτή + Παραγωγού) όχι μόνο του σήμερα αλλά και του αύριο.

Η εφαρμογή της ΠΑ ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα, αυξάνει την αποδοτικότητα, διευρύνει τις επιλογές των καταναλωτών και συμβάλλει στη μείωση των τιμών και τη βελτίωση της ποιότητας. Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποίους η ΕΕ αντιμάχεται τις μονοπωλιακές πρακτικές, ελέγχει τις συγχωνεύσεις και τις κρατικές ενισχύσεις και ενθαρρύνει την απελευθέρωση των αγορών²⁸. Η ΠΑ έτσι εξασφαλίζει την ενότητα της κοινής αγοράς εμποδίζοντας την κατάτμηση αυτής μέσω συντηρητικών συμπράξεων των επιχειρήσεων και μονοπώλησης ορισμένων αγορών καθώς και της κατάχρησης της δεσπόζουσας θέσης τους για να επιβάλλουν τους όρους τους ή να απορροφήσουν τους ανταγωνιστές τους. Επίσης πρέπει να εμποδίζει τις κυβερνήσεις να στρεβλώνουν τους όρους του ανταγωνισμού δια των ενισχύσεων στις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα ή δια των διακρίσεων υπέρ των επιχειρήσεων του Δημόσιου Τομέα.²⁹

²⁸ <http://publications.europa.eu/resource/genpub/2016.2484.ELL>

²⁹ Νίκος Μούσης :Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική (4ο ΜΕΡΟΣ: ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ Κεφ.15.1: Η ανάγκη της κοινής πολιτικής ανταγωνισμού)

Ειδικότερα στόχοι της ΠΑ είναι :

- Υπεράσπιση των Μικρών Επιχειρήσεων
- Προώθηση της Ολοκλήρωσης της Αγοράς
- Βιώσιμη Ανάπτυξη
- Προστασία Οικονομικής Ελευθερίας
- Καταπολέμηση του Πληθωρισμού
- Αμεροληψία και Ισότητα

Η εφαρμογή της ΠΑ επηρεάζεται και από τους στόχους των τρεχουσών δημόσιων πολιτικών.

2-2-7. Επίδραση της ΠΑ.

Αναγνωρίζει κανείς ότι ο ανταγωνισμός τείνει να αυξάνεται και ανάλογα η δύναμη της αγοράς να μειώνεται καθώς ο αριθμός των επιχειρήσεων αυξάνεται σ' ένα δεδομένο κλάδο, καθώς τα μερίδια της αγοράς των μεγαλύτερων επιχειρήσεων μειώνονται, καθώς η αγορά πληροφοριών γίνεται πιο αποτελεσματική και καθώς τα εμπόδια στην κινητικότητα των πόρων περιορίζεται. Τα αποτελέσματα είναι χαμηλές τιμές για όλους και αύξηση της ευημερίας του καταναλωτή από άποψη τιμών.

Μέσω του ανταγωνισμού οι επιχειρήσεις βελτιώνουν τις μεθόδους παραγωγής των προϊόντων τους, παρέχοντας έτσι καλύτερα προϊόντα και υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης και καλύτερης εξυπηρέτησης αυξάνοντας την πελατειακή τους βάση και το μερίδιο τους στην αγορά.

« Η κοινή ΠΑ επιδρά επι σχεδόν όλων των άλλων κοινών πολιτικών, οι οποίες οφείλουν να συμμορφώνονται με τους κανόνες της.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η επίδραση της ΠΑ για την βιομηχανική πολιτική, καθόσον αφορά τα διαρθρωτικά και τομεακά μέτρα επι της περιφερειακής πολιτικής, σχετικά με τις εθνικές ενισχύσεις για την ανάπτυξη των φτωχών περιοχών, τις πολιτικές ενέργειας και μεταφορών ως προς τις μεγάλες δημόσιες και πολυεθνικές επιχειρήσεις αυτών των τομέων, και τις πολιτικές γεωργίας και αλιείας, σχετικά με τις κοινές οργανώσεις των αγορών.

Μια δραστική πολιτική ανταγωνισμού ευνοεί την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, την ευρεία διάδοση των γνώσεων την διεύρυνση των επιλογών των καταναλωτών και στην αποτελεσματική οικονομική αναδιάρθρωση σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά. Δεδομένου ότι επηρεάζει τις οικονομικές επιδόσεις της Ευρώπης η ΠΑ αποτελεί βασικό στοιχείο για την ενίσχυση

της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανιών της Ευρώπης και για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής « Ευρώπη 2020 ».³⁰

2-2-8. Συμπεράσματα.

«Η πολιτική ανταγωνισμού της ΕΕ συνιστά αποτελεσματικό εργαλείο της ενοποιητικής διαδικασίας για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς και όχι απλώς και μόνο μέσω προώθησης της αρχής της οικονομίας της αγοράς συμβάλλετε καθοριστικά και στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής Οικονομίας, ιδίως μέσω του αποκλειστικού ελέγχου από την Επιτροπή των συγκεντρώσεων με «κοινοτική διάσταση» και των κρατικών ενισχύσεων.

Η Ενωσιακή Πολιτική του Ανταγωνισμού ελέγχει και οριοθετεί συμπεριφορές επιχειρήσεων αλλά και κρατικά μέτρα που νοθεύουν τον ανταγωνισμό εντός της εσωτερικής αγοράς. Συνυπάρχει αρμονικά με τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τις λοιπές πολιτικές της ΕΕ και συγκλίνει στην επίτευξη των καταστατικών σκοπών της ένωσης. Η αρχή της αναλογικότητας αποτελεί το μέτρο συμφιλίωσης της πολιτικής του ανταγωνισμού με τις άλλες πολιτικές της ένωσης, ο δε σεβασμός της αρχής αυτής είναι και αναγκαία προϋπόθεση ιδίως για την εφαρμογή των εξαιρετικών διατάξεων περί απαλλαγής ή νομιμοποίησης των συμπράξεων ή άλλων περιοριστικών του ανταγωνισμού πρακτικών.

*Η ερμηνεία και η εφαρμογή των εργασιακών κανόνων του ανταγωνισμού δεν υπάρχουν μόνο στην οικονομική προσέγγιση και στην ανάλυση της αγοράς, αλλά πρέπει να λαμβάνουν υπόψη και το γενικό συμφέρον, ιδίως δε **την κοινωνική διάσταση της αγοράς**. Στο πλαίσιο αυτό η ίδια η συνθήκη ρητά αναγνωρίζει την αναγκαιότητα διασφάλισης των **Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος** και μάλιστα, όπως γίνεται δεκτό από τη νομολογία, με ποιοτικές προδιαγραφές και σε προσιτές τιμές. Πέραν τούτου, **το συμφέρον του καταναλωτή** που αποτελεί τον βασικό ρυθμιστή της ανταγωνιστικής διαδικασίας πρέπει εν τέλει να αποτελεί και το πλέον σημαντικό κριτήριο αξιολόγησης της νομιμότητας των αντι - ανταγωνιστικών πρακτικών».³¹*

³⁰ Νίκος Μούσης :Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική (4ο ΜΕΡΟΣ: ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ Κεφάλαιο 15: Πολιτική ανταγωνισμού)

³¹ Καρύδης Γ. Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.19 σελ. 454-455). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

Κεφάλαιο 3

3-1-1. Απολογισμός –Προοπτικές

Το έλλειμμα στην ανάπτυξη και η έλλειψη θέσεων εργασίας προέρχονται από την απουσία στενού συντονισμού των εθνικών οικονομικών πολιτικών, υποστηρίζει συχνά στα κείμενα του ο Ζακ Ντελόρ και μας υπενθυμίζει ότι ο κοινωνικός διάλογος που είχε εγκαινιάσει το 1985 έχει καταστήσει ρουτίνα σήμερα. Δεν γεννά νέες εγγυήσεις, δεν ασκεί πίεση σε εκείνους που παίρνουν τις αποφάσεις ώστε να προχωρήσουν σε μια αειφόρο και αλληλέγγυα ανάπτυξη.

Σήμερα η έλλειψη της Ευρώπης σημαίνει την υποχώρηση της Ευρώπης. Το ερώτημα σήμερα αφορά την αναζήτηση εκείνου του μοντέλου λειτουργίας της ευρωπαϊκής ένωσης που θα επιτρέψει τον καθορισμό του ευρωπαϊκού συμφέροντος πέρα από τις εθνικές διαφορές και εξασφαλίζοντας τα απαραίτητα μέσα δράσης.

Οι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί ,η Επιτροπή ως εκφραστής του κοινοτικού συμφέροντος το Συμβούλιο Υπουργών ως εκφραστής των εθνικών συμφερόντων και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ως έκφραση των λαών θα επιτρέψουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να προσαρμοστεί στις ανάγκες και προκλήσεις του 21ου αιώνα και να συνδιαμορφώσει την νέα ατζέντα ενός παγκοσμιοποιημένου κόσμου .

Τα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης πρέπει να προωθήσουν ένα θετικό όραμα σαν πηγή ευκαιριών και σαν προστασία εναντίον των απειλών υπογραμμίζουν σε κείμενο τους ο Ζακ Ντελόρ και οι συνεργάτες του στο ινστιτούτο Notre Europe³²

«Το να δώσουμε νέα ώθηση στο ευρωπαϊκό σχέδιο ισοδυναμεί με το να το κάνουμε να μοιάζει όχι σαν απειλή αλλά σαν απάντηση στις απειλές και τις προκλήσεις που τρέφουν τους φόβους, ενισχύοντας την πραγματικότητα την ανάγκη να ενωθούμε».³³ (Ζακ Ντελόρ,2015)

Στο πλαίσιο του νέου διαλόγου για το μέλλον της ευρωπαϊκής ένωσης, στη σύνοδο κορυφής στη Βαλέτα της Μάλτας στις αρχές Φεβρουαρίου του 2017 αναφέρεται ξεκάθαρα η ανάγκη δημιουργίας μίας Ευρώπης πολλών ταχυτήτων.

³² Δημοσιεύεται στο τεύχος 39 της επιθεώρησης Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική Φεβρουάριος 2017

³³ Ζακ Ντελόρ κ.ά., « Να δώσουμε νέα ώθηση στην Ε.Ε.», στην επιθεώρηση Διεθνής και Ευρωπαϊκή Πολιτική ,τεύχος 33,2015,σελ.13-14

"Διαφορετικά μονοπάτια ολοκλήρωσης και ενισχυμένης συνεργασίας θα μπορούσαν να παρέχουν αποτελεσματικές απαντήσεις στις προκλήσεις που επηρεάζουν τα κράτη-μέλη με διαφορετικούς τρόπους " υπογράμμιζαν σε έγγραφο προτάσεων που κατέθεσαν οι τρεις χώρες της Μπενελούξ, Βέλγιο, Ολλανδία και Λουξεμβούργο.³⁴

Σε ερώτηση των πολιτών για το αν μπορεί η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση να συνεχίσει να εξελίσσεται στο μέλλον ο Νίκος Μούσης απάντησε τα κάτωθι:

« Οι κοινές πολιτικές, οι οποίες υλοποιούν την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, υπάρχουν για να καλύπτουν κοινωνικο-πολιτικές ανάγκες, οι οποίες υπάρχουν σε ορισμένη κοινότητα ανθρώπων σε ορισμένη χρονική στιγμή. Επομένως, όχι μόνον οι στόχοι που τα κράτη μέλη θέτουν για κάθε κοινή πολιτική, αλλά και τα μέσα, τα οποία διαθέτουν στα κοινά όργανα προς επίτευξή τους καθώς και τα μέτρα που αυτά τα τελευταία παίρνουν για να τις εφαρμόσουν μεταβάλλονται ανάλογα με τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές ανάγκες τις οποίες αντιμετωπίζουν σε δεδομένη στιγμή τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στη διαδικασία ολοκλήρωσης. Στην περίπτωση της ΕΚ/ΕΕ, οι κοινές πολιτικές βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη, όπως καταδεικνύεται, για όλες, από τις συνεχείς τροποποιήσεις των κοινοτικών νόμων (κανονισμών, οδηγιών, κλπ.) που τις υλοποιούν και, για ορισμένες από αυτές από την αναθεώρηση των διατάξεων της Συνθήκης που τις αφορούν. Επιπλέον, κάθε κοινή πολιτική τείνει να διαχέεται στα πεδία άλλων κοινών πολιτικών, να δημιουργεί ανάγκες, να προκαλεί αλληλεπιδράσεις και να συντηρεί την ανάπτυξή τους.

Η συνεχής εξέλιξη όλων των κοινών πολιτικών προκαλεί τη συνεχή πρόοδο της διαδικασίας πολυεθνικής ολοκλήρωσης. Η ανάπτυξη των κοινών πολιτικών δημιουργεί όλο και πιο ισχυρούς οικονομικούς και πολιτικούς δεσμούς μεταξύ των λαών της Ευρώπης. Όμως, κατά παράδοξο τρόπο, η διαρκής πρόοδος της ολοκλήρωσης σε όλα τα πεδία καταδεικνύει τόσο την αποτελεσματικότητα του κοινοτικού μοντέλου όσο και τις ατέλειες του. Ένας οργανισμός και μια διαδικασία που βρίσκονται σε κατάσταση συνεχούς εξέλιξης δεν μπορεί ποτέ να είναι τέλειοι. Μπορούν μόνο να βελτιώνονται συνεχώς. Το «σύνδρομο συνεχούς εξέλιξης» είναι το δυνατό στοιχείο αλλά και η διαρκής πρόκληση του Ευρωπαϊκού μοντέλου ολοκλήρωσης. Επομένως, η σύντομη απάντηση στην παραπάνω ερώτηση είναι ότι, κανονικά, η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θα συνεχίσει να εξελίσσεται, προσπαθώντας να

³⁴ «Θέλουν Ευρώπη ‘πολλών ταχυτήτων’», στην εφημερίδα Τα Νέα της 6^{ης} Φεβρουαρίου 2017.

πλησιάζει ένα ιδανικό ολοκλήρωσης, το οποίο όμως δεν θα το φθάσει ποτέ, γιατί τα ιδανικά, εξ ορισμού, δεν επιτυγχάνονται πλήρως».³⁵

« Ο μετασχηματισμός της ΕΟΚ των έξι στην ΕΕ των είκοσι οκτώ επέφερε σημαντικές αλλαγές στη μορφή του αρχικού εγχειρήματος. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πλέον μια μεγάλη θεσμική ολοκλήρωση που περιλαμβάνει την πλειονότητα των ευρωπαϊκών χωρών, ενώ οι δραστηριότητες της εκτείνονται σε τέτοιο εύρος και βάθος, που καμία άλλη ολοκλήρωση χωρών (NAFTA, RIM, ASEAN, MERCOSUR κ.λπ.) δεν έχει επιτύχει. Η εξέλιξη αυτή την έχει αναγάγει σε διεθνή οργανισμό με πολύ σημαντική οικονομική βαρύτητα: αν και στην ΕΕ κατοικεί περίπου το 7,3% του παγκόσμιου πληθυσμού, το 2011 της αναλογούσε το 16,4% των παγκόσμιων εισαγωγών και το 15,4% των παγκόσμιων εξαγωγών, ενώ ο πληθυσμός της, που φτάνει τα 500 εκατομμύρια, συντελεί στο να έχει και μια σημαντική εσωτερική αγορά.

Φυσικά, όλες αυτές οι αλλαγές συνέβαλαν στο να αυξηθεί το μέγεθος των ευρωπαϊκών οργάνων, έτσι ώστε να συμμετέχουν όλες οι χώρες μέλη, γεγονός που έκανε πολύ πιο πολύπλοκες τις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων αλλά περιορίσε σημαντικά τη δυνατότητα χρήσης του βέτο. Η είσοδος νέων χωρών τροποποίησε και τις πολιτικές της ΕΕ, προσθέτοντας νέα στοιχεία: έτσι, όταν ολοκληρώθηκε η ένταξη της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (σε συνδυασμό με την παρουσία της Ιρλανδίας], δόθηκε βάρος στον αναπροσανατολισμό της ΚΑΠ όσο και στη θέσπιση αναδιανεμητικών πολιτικών. Αντίστοιχα, η διεύρυνση του 1995 επηρέασε την ΕΕ στο να δώσει μεγαλύτερη σημασία σε ζητήματα όπως η διαφάνεια και η λογοδοσία, ενώ η ένταξη των πρώην σοσιαλιστικών κρατών συνέβαλε στην ανάγκη δημιουργίας δομών προσανατολισμού στις αξίες και στους θεσμούς της ΕΕ».³⁶

³⁵ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών»(Κεφ.7,σελ138-139), εκδόσεις Παπαζήση 2006

³⁶ Σακελλαρόπουλος Σπύρος ,Η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού στο Ν. Μαραβέγια (επιμ.) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές (Κεφ.2 σελ. 67). Εκδόσεις Κριτική Α.Ε.(2016)

Η μεγαλύτερη αποτυχία των ευρωπαϊκών θεσμών μέχρι τώρα είναι η κακή επαφή που έχουν με τους πολίτες. Η απομόνωση των Ευρωπαίων πολιτών από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα σχετικά με το τι συμβαίνει στην Ευρώπη πραγματικά αντανακλάται στις Ευρωπαϊκές Εκλογές, τα δημοψηφίσματα και στις δημοσκοπήσεις. Ο βασικός λόγος αποξένωσης των πολιτών από την Ευρωπαϊκή διαδικασία είναι το έλλειμμα πληροφόρησης που μεγαλώνει συνεχώς καθώς η διαδικασία ολοκλήρωσης επεκτείνεται και διαχέεται σε όλο και μεγαλύτερο αριθμό οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών πεδίων.

Ενώ οι πολίτες φαίνονται τελικά αδιάφοροι ως προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, οι προσδοκίες τους περιλαμβάνουν την προβολή και υποστήριξη των ευρωπαϊκών ιδεωδών ειρήνης, ευημερίας, δημοκρατίας, νόμιμης τάξης και κοινωνικής δικαιοσύνης στην διεθνή σκηνή. Οι πολίτες καταλαβαίνουν ότι για την δική τους ευημερία και ασφάλεια, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να παρουσιάζεται αυξημένος για την βιώσιμη ανάπτυξη του κόσμου. Επίσης η ένωση θα πρέπει να συμβάλλει σημαντικά και στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης ενδυναμώνοντας τον ρόλο των διεθνών θεσμικών οργάνων, ιδίως των Ηνωμένων Εθνών και των οργάνων τους αναφορικά με την θέσπιση και την εφαρμογή παγκόσμιων κανόνων στα πεδία της προστασίας του περιβάλλοντος, της ασφάλειας και της βιώσιμης ανάπτυξης και του ανταγωνισμού.

Η τραγική ανικανότητα της Ε.Ε. να επιβάλει τους κανόνες δικαίου στην διεθνή σκηνή για την πρόληψη ή διακανονισμό οικονομικών και πολιτικών διενέξεων σε ζωτικά θέματα για τους Ευρωπαίους μείωσε σε μεγάλο βαθμό τον σεβασμό των Ευρωπαίων πολιτών για τους κοινούς θεσμούς τους.

Το έλλειμμα πληροφόρησης οφείλεται τόσο στα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, ιδίως στην Επιτροπή, στο Συμβούλιο και στο Κοινοβούλιο, τα οποία δεν ενώνουν τις δυνάμεις τους για να διαμορφώσουν μια κοινή πολιτική πληροφόρησης ή/και επικοινωνίας όσο και στις Κυβερνήσεις οι οποίες ενώ εφαρμόζουν στην πράξη κοινοτικές οδηγίες για να πιστωθούν εξ ολοκλήρου το πολιτικό όφελος του εκσυγχρονισμού τους που σκοπό έχει τη συμμόρφωση τους με το κοινοτικό δίκαιο δεν το εξηγούν στο κοινό δηλαδή ότι οι πράξεις τους αποτελούν απλά συμμόρφωση με το Ενωσιακό Δίκαιο και εκπλήρωση των κοινοτικών τους υποχρεώσεων.

Σε ερώτηση των πολιτών για το τι συνεπάγεται το έλλειμμα πληροφόρησης των Ευρωπαϊών πολιτών; ο Νίκος Μούσης απάντησε τα κάτωθι:

«Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή είναι ο κύριος πάροχος πληροφοριών για την ΕΚ/ΕΕ. Τα σημαντικά ευρωπαϊκά γεγονότα και προβλήματα, τα οποία ενίοτε προκαλούν το ενδιαφέρον των τηλεοπτικών δικτύων, παρουσιάζονται και σχολιάζονται στην αίθουσα τύπου της Επιτροπής από τον πρόεδρό της, τον αρμόδιο Επίτροπο ή έναν εκπρόσωπο τύπου. Σπάνια στρέφεται το ενδιαφέρον του Τύπου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ακόμη σπανιότερα στο Συμβούλιο των υπουργών. Αν και πρακτικά μονοπωλεί την πληροφόρηση, πρέπει να παραδεχτεί κανείς ότι η Επιτροπή δεν είναι μυστικοπαθής οργάνωση και ότι παρέχει μάλιστα πολλές και καλές πληροφορίες για τις δραστηριότητες της.

Τα Γραφεία πληροφοριών της στις πρωτεύουσες και σε άλλες μεγάλες πόλεις των κρατών μελών είναι ανοικτά στο ενδιαφερόμενο κοινό. Η Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων (EUR-GP) δημοσιεύει εκατοντάδες έγγραφα κάθε χρόνο σχετικά με τις διάφορες πολιτικές. Ο εξυπηρετητής Euroρα στο Διαδίκτυο παρέχει ελεύθερη και φιλική πρόσβαση σε περισσότερες από 60 βάσεις δεδομένων, κάθε μια από τις οποίες περιλαμβάνει αρκετές εκατοντάδες χιλιάδες εγγράφων σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Κοινότητας.

Μια πρώτη ματιά στις παραπάνω δραστηριότητες πληροφόρησης δίνει την εντύπωση μιας πλημμύρας πληροφοριών - εκ μέρους ιδίως της Επιτροπής - μάλλον παρά μιας έλλειψης πληροφόρησης. Αλλά οι πλημμύρες μπορεί να είναι πιο επικίνδυνες από τις ξηρασίες, εάν το έδαφος δεν είναι προετοιμασμένο να τις δεχτεί- και εδώ το έδαφος είναι τελείως απρόσφορο, γιατί οι πολίτες δεν κάνουν και ουδέποτε θα κάνουν προσπάθεια να ενημερωθούν, αλλά περιμένουν τελείως δικαιολογημένα να ενημερώνονται αυτόματα από τα συνήθη σε αυτούς μέσα ενημέρωσης για τις ευρωπαϊκές υποθέσεις και αποφάσεις που είναι ενδιαφέρουσες γι' αυτούς.

Όταν λένε στις δημοσκοπήσεις του Ευρωβαρόμετρου ότι θέλουν περισσότερη πληροφόρηση για τους θεσμούς και τις πολιτικές της ΕΕ, εννοούν ότι αυτή η πληροφόρηση πρέπει να έρχεται σε αυτούς, όχι ότι αυτοί θα πρέπει να την αναζητούν. Όσο και αν είναι χρήσιμοι σε ενδιαφερόμενα άτομα (ερευνητές, ομάδες συμφερόντων και άλλους ειδικούς) οι δημοσιεύσεις και οι ηλεκτρονικές τράπεζες δεδομένων της Επιτροπής, αγνοούνται και, επομένως, οι υπηρεσίες πληροφόρησης που μπορούν να προσφέρουν είναι πρακτικά άχρηστες για τη μεγάλη πλειοψηφία των πολιτών.

Όπως και να έχει το πράγμα, το έλλειμμα πληροφόρησης, συνδυαζόμενο με την παραπληροφόρηση εκ μέρους των ευρωσκεπτικιστικών ΜΜΕ, συνεπάγεται **την αδιαφορία ή και τη δυσαρέσκεια των πολιτών**, οι οποίοι πιστεύουν ειλικρινά ότι αντί να προχωρεί στο πεδίο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι στίβος αντιπαλοτήτων μεταξύ των Ευρωπαίων πολιτικών. Όχι μόνον όλες οι κυβερνήσεις αλλά και όλα τα μεγάλα κόμματα, που είναι γενικά υπέρ της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, πρέπει να αναγνωρίσουν ότι το έλλειμμα πληροφόρησης, καλυπτόμενο από συστηματική παραπληροφόρηση ορισμένων αντιευρωπαϊκών ΜΜΕ, παρεμποδίζει τις κοινές πολιτικές, τις οποίες θέλουν να εφαρμόσουν, υπονομεύει τους δημοκρατικούς θεσμούς, που εκπονούν και εφαρμόζουν αυτές τις κοινές πολιτικές, και ναρκοθετεί τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Τα Ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών πρέπει επιτέλους να κατανοήσουν ότι μια κοινή πολιτική πληροφόρησης, η οποία μπορεί να θεωρείτο πολυτέλεια όταν η διαδικασία ολοκλήρωσης περιοριζόταν σε τελωνειακό και τεχνικά θέματα, είναι μια πρώτη ανάγκη τώρα οπότε αυτή η διαδικασία διαχέεται όλο και περισσότερο από το καθαρά οικονομικό στο πολιτικό πεδίο. Η κοινή πολιτική πληροφόρησης και επικοινωνίας, πρέπει να καλύπτει όλες τις δραστηριότητες των Ευρωπαϊκών οργάνων και να εφαρμόζεται από ένα Ευρωπαϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων σε στενή συνεργασία με τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Αυτή η κοινή πολιτική πληροφόρησης/επικοινωνίας, συνδυαζόμενη με την πολιτική αγωγή των νεαρών Ευρωπαίων στα σχολεία, θα έφερνε τους πολίτες πιο κοντά στην Ένωση και θα εξασφάλιζε τα επιτεύγματα όλων των άλλων κοινών πολιτικών».³⁷

³⁷ Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών»(Κεφ.7,σελ132-133), εκδόσεις Παπαζήση 2006

Βιβλιογραφία

Βιβλία

Νίκος Μούσης : Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική

Πλιάκος Αστέριος : Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Θεσμικό και Ουσιαστικό Δίκαιο

Νίκος Μούσης: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση με ή χωρίς Σύνταγμα: απαντήσεις στα ερωτήματα των πολιτών»
εκδόσεις Παπαζήση 2006.

Σωτήρης Νταλής: « Η Δύσκολη Ευρώπη» Σε αναζήτηση της νέας Ευρωπαϊκής Αλληλεγγύης. Εκδόσεις
Παπαζήση Μάιος 2017.

Ιωακείμιδης, Π.(2008) Η Συνθήκη της Λισαβόνας : Παρουσίαση, Ανάλυση, Αξιολόγηση. Αθήνα: Εκδόσεις
Θεμέλιο.

Τσαρδανίδης, Χ.(2008) Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ).

Ν. Μαραβέγιας (επιμέλεια) Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, Εξέλιξη, Προοπτικές. Εκδόσεις Κριτική (2016).

ΙΣΤΟΛΟΓΙΑ

<http://www.europedia.moussis.eu/>

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/4178/1/02_chapter_10.pdf

https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-in-brief_el

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_3.2.1.html

<http://master.econ.uth.gr/>

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CE%AE_%CE%88%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/5/15/02/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

<http://www2.aueb.gr/users/milliou/CompetitionPolicy.pdf>

https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/eu_in_slides_el.pdf

<https://eclass.uoa.gr/modules/document/index.php?course=D405&download=/4c2b31748vmw/53bbcccfhrtl.pdf>

Working Documents

- **Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση - 2017**
- **Χρυσοβαλάντου Μήλλιου (cmilliou@aeub.gr): Πολιτική του Ανταγωνισμού(ppt)**
- **ΠΜΣ Εφαρμοσμένης Οικονομικής Θεσσαλίας: Πολιτική Ανταγωνισμού Στην Ευρωπαϊκή Ένωση Και Κατάχρηση Δεσπόζουσας Θέσης (ppt)**